

Gatunki chronione - ptaki i nietoperze - zasiedlające budynki vs. prace remontowe i termomodernizacja

Budynki w miastach, takie jak bloki wielorodzinne, kamienice, domy jednorodzinne, stanowią siedlisko dla ptaków i nietoperzy synantropijnych.

W obrębie budynków gniazdują takie gatunki jak: jerzyk (*Apus apus*), wróbel domowy (*Passer domesticus*), mazurek (*Passer montanus*), kopciuszek (*Phoenicurus ochruros*), oknówka (*Delichon urbicum*), szpak (*Sturnus vulgaris*), modraszka (*Cyanistes caeruleus*), bogatka (*Parus major*), kawka (*Corvus monedula*), pustułka (*Falco tinnunculus*), gołąb miejski (*Columba livia* forma *urbana*) – gatunki te „naturalnie” gniazdują w szczelinach i niszach skalnych oraz dziuplach drzew, jednakże przystosowały się do warunków miejskich, gdzie zasiedlają głównie budynki.

W obrębie budynków rzadziej gniazdują także: pełzacz ogrodowy (*Certhia brachydactyla*), kos (*Turdus merula*), sierpówka (*Streptopelia decaocto*) – gatunki gniazdujące głównie w obrębie drzew.

STATUS PTAKÓW I NIETOPERZY

- Ptaki i nietoperze oraz ich siedliska są pod szczególną ochroną.
- W przypadku wszystkich nietoperzy oraz większości gatunków ptaków jest to ścisła ochrona gatunkowa, natomiast niektóre gatunki ptaków objęte są częściową ochroną gatunkową lub ochroną gatunków łownych.
- W stosunku do gatunków podlegających ochronie prawnej **obowiązują zakazy** m.in.: umyślnego zabijania, okaleczania, chwytania, przetrzymywania, niszczenia jaj i postaci młodocianych, niszczenia siedlisk, gniazd i innych schronień, transportu i przetrzymywania, uniemożliwiania dostępu do schronień, płoszenia i niepokojenia.
- Podczas remontu budynku wykorzystywanego przez ptaki i nietoperze np. do rozrodu konieczne jest dostosowanie czasu i sposobu prowadzenia prac do wymagań z zakresu ochrony tych zwierząt i ich siedlisk, wynikających z ich biologii.
- W trakcie prac budowlanych **obowiązkiem inwestora planującego i realizującego przedsięwzięcie jest uwzględnianie ochrony środowiska na obszarze prowadzenia prac**. Jeżeli podczas remontu dochodzi do zniszczenia siedlisk, gniazd lub jaj, a także płoszenia i niepokojenia ptaków lub nietoperzy, a inwestor nie otrzymał na te działania zezwolenia, organ nadzoru budowlanego (Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego) obowiązany jest do **wstrzymania prac budowlanych**.
- Bezpośredniego **zgłoszenia** wykonywania prac niezgodnie z prawem (w tym uniemożliwiania dostępu ptakom lub nietoperzom do siedlisk w ciągu całego roku) **organom ścigania (Policji) może dokonać każdy!**

Inwestor (**właściciel lub zarządca obiektu**) **przed przystąpieniem do prac budowlanych lub innych** (prace związane z remontem, przebudową, rozbiórką lub modernizacją, w szczególności termomodernizacją budynku lub budowli, lub ich fragmentu – elewacji, dachu, poddasza lub stropodachu – w tym:

- a) wymianą rynien,
- b) uszczelnianiem szczelin,
- c) izolacją i naprawą balkonów,
- d) wymianą stolarki okiennej,
- e) zamykaniem otworów wentylacyjnych do stropodachu,
- f) myciem i malowaniem elewacji itd.,

-winien zlecić ornitologowi i chiropterologowi wykonanie ekspertyz przyrodniczych w zakresie występowania na lub w tym obiekcie chronionych gatunków zwierząt.

Zwierzęta te mogą mieć swoje gniazda i inne siedliska (np. miejsca rozrodu, odpoczynku, hibernacji) w otworach różnego rodzaju, szczelinach (np. w stropodachach za niezabezpieczonymi otworami wentylacyjnymi, w szczelinach między płytami, pod parapetami, we wnękach za rynnami, w ubytkach ścian, w szczelinach delatacyjnych, pod opierzeniami, na poddaszach).

Podstawowymi miejscami gniazdowania ptaków w obrębie budynków są:

- ✓ stropodachy – główne siedlisko dla jerzyka, ale także kawki, wróbla, mazurka, gołębia domowego; siedlisko dla nietoperzy (w tym w okresie zimowej hibernacji!);
- ✓ strychy – główne siedlisko dla gołębia miejskiego; siedlisko dla nietoperzy (w tym w okresie zimowej hibernacji);
- ✓ szczeliny i dziury pod parapetami, pod obróbką blacharską dachu –siedlisko dla jerzyka, ale także wróbla domowego, mazurka, sikor: modraszki i bogatki, szpaka; siedlisko dla nietoperzy (okresowe, głównie w okresie wiosna – jesień)
- ✓ szczeliny przy rurach spustowych – zasiedlane przez jerzyka, ale także wróbla domowego, mazurka, szpaka, pełzacza ogrodowego, a nawet kosa;
- ✓ szczeliny pomiędzy płytami i szczeliny dylatacyjne – zasiedlane przez jerzyki, wróble; siedlisko dla nietoperzy (także w okresie zimowej hibernacji!);
- ✓ otwory wentylacyjne w ścianach – siedlisko kawki, gołębia miejskiego, pustułki;
- ✓ szyby wentylacyjne w kominach – siedlisko kawki.

Podstawowym siedliskiem dla jerzyków w mieście są stropodachy, gdzie jerzyki gniazdują często w wełnie mineralnej docieplającej stropodach – w wełnie takiej ginie wiele młodych ptaków. Jerzyki zasiedlają także wszelkie głębsze szczeliny w obrębie ścian (pod parapetami, blaszaną obróbką dachu, przy rynnach).

Spośród nietoperzy, w obrębie budynków spotyka się głównie borowca wielkiego (*Nyctalus noctula*), mroczka późnego (*Cnephaeus serotinus*), gacka brunatnego (*Plecotus auritus*), mroczka posrebrzanego (*Vespertilio murinus*), karliki (*Pipistrellus*).

Dobre praktyki

- Ekspertyzy powinny być wykonane przez osoby fizyczne lub prawne dysponujące **odpowiednią wiedzą specjalistyczną oraz doświadczeniem.**
- Zaleca się, by autorzy ekspertyz dysponowali łącznie co najmniej następującymi kompetencjami:
 - a) **wykształcenie przyrodnicze** (biologia, leśnictwo, ochrona środowiska na kierunku przyrodniczym, zootechnika),
 - b) **dysponowanie specjalistyczną wiedzą z dziedziny**, której dotyczy dana ekspertyza (odpowiednio – ornitologii lub chiropterologii),
 - c) **doświadczenie** w wykonywaniu tego typu opracowań eksperckich,
- Ekspertyzę należy wykonać w sezonie lęgowym poprzedzającym planowaną inwestycję,
- Ekspertyzy przedstawiają:
 - a) szczegółowy wykaz stwierdzonych gatunków i liczebności ptaków i nietoperzy zasiedlających budynek, uwzględniający liczbę par (w przypadku ptaków) lub osobników, oraz sposób wykorzystywania obiektu (na rozród, jako miejsce godowania, miejsce zimowania),
 - b) analizę wpływu planowanych prac budowlanych na stwierdzone gatunki ptaków i nietoperzy wraz z podaniem liczby siedlisk, które mogą ulec zniszczeniu,
 - c) **rozwiązania, w tym działania kompensacyjne.**

Derogacja

W przypadku stwierdzenia w ekspertyzie występowania gatunków chronionych i/lub ich siedlisk w obrębie planowanych prac zachodzi konieczność zwrócenia się do **Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie**

z wnioskiem o wydanie **zezwolenia na odstępstwa od zakazów** w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową.

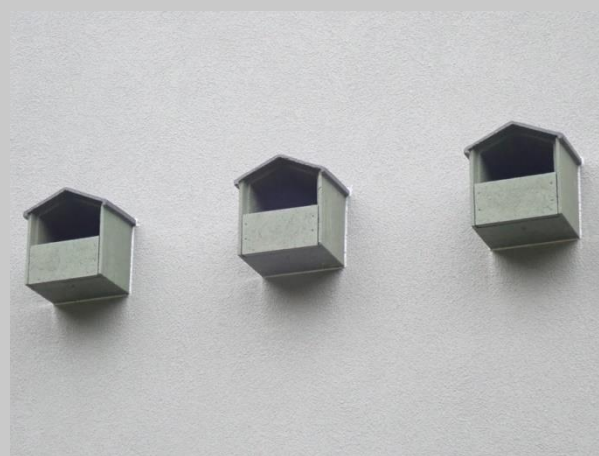
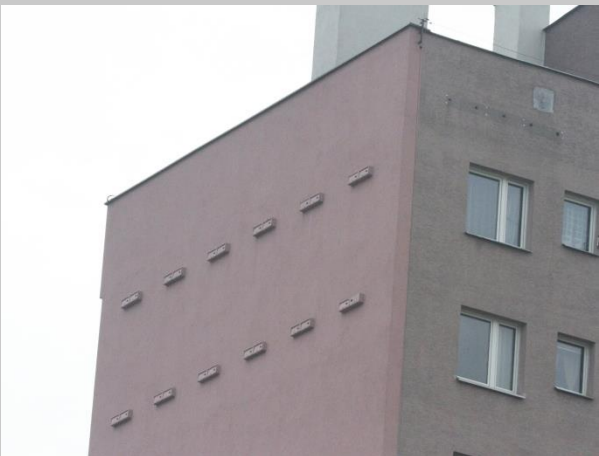

Kompensacja

W przypadku braku możliwości pozostawienia dotychczasowych schronień standardem jest stosowanie odpowiednich schronień zastępczych (np. skrzynek) dostosowanych do gatunku lub grupy gatunków oraz rodzaju zastępowanych schronień (np. rozrodcze, godowe, hibernacyjne, mieszane).

KOMPENSACJA PRZYRODNICZA

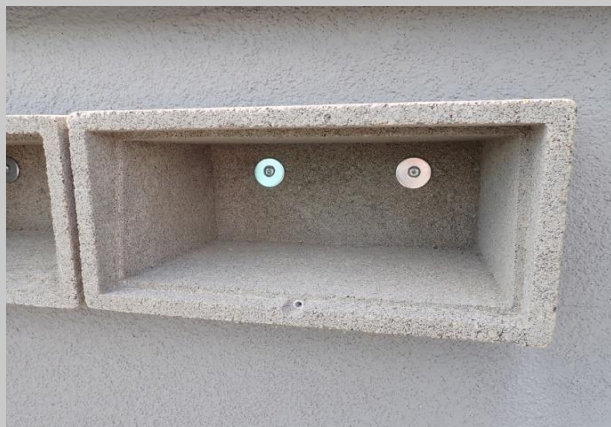

Dlaczego nie powinny być montowane skrzynki lęgowe wykonane z drewna:

- są nietrwałe i mogą rozpadać się już po 3 latach od ich zamontowania.
- zniszczone skrzynki lęgowe stwarzają zagrożenie dla ludzi,
- brudzą elewację,
- nie zapewniają bezpiecznego miejsca gniazdowania dla ptaków
(a właśnie po to je zamontowano – żeby stanowiły bezpieczne miejsce gniazdowania).

Montaż budek dla jerzyków z trocinobetonu

Budki lęgowe mogą być montowane podtynkowo lub natynkowo. W pierwszym przypadku powinny być montowane w trakcie ocieplania obiektu, a po termomodernizacji zaleca się – jeśli to możliwe – zlicowanie z elewacją.

Ochrona gatunkowa w obrębie zieleni wysokiej

W przypadku stwierdzenia w obrębie drzew lub krzewów gniazd lub siedlisk gatunków chronionych (np. ptaków, nietoperzy) należy zwrócić się ze stosownym wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, jako odpowiedniego w zakresie wydania ewentualnej zgody na odstępstwa od zakazów wymienionych w rozporządzeniach dot. ochrony gatunkowej zwierząt, w tym zgody na zniszczenie siedlisk chronionych gatunków w przypadkach wymienionych w ustawie oraz ustalenia rekompensaty przyrodniczej (art. 56 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

Szczegółowych informacji na temat występowania chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt dostarczyć może jedynie ekspertyza przyrodnicza terenu.

